

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет
кафедра психіатрії, наркології та медичної психології

СИЛАБУС

Основи психоаналізу
(назва навчальної дисципліни)

Вибіркова дисципліна
(дисципліна нормативна/вибіркова)

рівень вищої освіти

другий (магістерський) рівень вищої
освіти

галузь знань
Спеціальність
кваліфікація освітня
кваліфікація професійна
освітньо-професійна програма
форма навчання
курс та семестр вивчення навчальної
дисципліни

22 «Охорона здоров'я»
225 «Медична психологія»
магістр медичної психології
лікар-психолог
«Медична психологія»
Денна
II курс, 1 семестр

УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри психіатрії,
наркології та медичної психології

Зав. кафедри _____ Андрій Скрипніков
Протокол від 28.08.2024 № 1

Полтава – 2024 рік

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Прізвище, ім'я, по батьковій викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	д.мед.н., професор Скрипніков А.М. д.мед.н., професор Ісаков Р.І. д.мед.н., професор Герасименко Л.О. к.мед.н., доцент Рудь В.О. к.мед.н., асистент Казаков О.А.
Профайл викладача (викладачів)	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	+380532648160 +380672565038
E-mail:	psychiatry@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://psychiatry.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 / 90, із них:

Практичні (семінари) (год.) – 30

Самостійна робота (год). – 60

Вид контролю Залік

Політика навчальної дисципліни

При організації освітнього процесу викладачі та студенти діють відповідно до нормативних документів України та Полтавського державного медичного університету, зокрема, Положення про організацію освітнього процесу в Полтавському державному медичному університеті (<https://www.pdmu.edu.ua/n-process/departament-npr/normativni-documenti>).

Полтавський державний медичний університет є самостійним, незалежним і відповідальним вищим навчальним закладом у прийнятті рішень стосовно розвитку академічних свобод, організації освітнього процесу, внутрішнього управління, економічної та іншої діяльності, самостійного добору та розстановки кадрів у межах, установлених Законом України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1382613528661298#Text>).

Навчальна дисципліна «Основи психоаналізу» є вибірковою, відповідно до Положення про порядок формування індивідуальних освітніх траєкторій здобувачами освіти ПДМУ.

Вивчення навчальної дисципліни в практиці лікаря-психолога потребує: підготовки до практичних занять; виконання самостійної роботи відповідно до

силабусу навчальної дисципліни; опрацювання рекомендованої базової, допоміжної літератури, інформаційних ресурсів.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з силабусом навчальної дисципліни та тематичними планами практичних занять; вивчення теоретичного матеріалу; виконання завдань, запропонованих для самостійного опрацювання.

Результатом підготовки до заняття має бути набуття студентами теоретичних знань та практичних навичок щодо культурних аспектів роботи лікаря-психолога. Відповідь студента має демонструвати ознаки самостійності виконання поставлених завдань, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності студентів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок відповідно до Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYUkpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf).

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю. Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для відповідної дисципліни, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів. Підсумковий контроль знань здійснюється після вивчення програми модуля з дисципліни і проводиться на останньому занятті модуля.

Здобувачі вищої освіти зобов'язані поважати честь і гідність інших осіб; відповідально ставитись до своїх обов'язків, вчасно та добросовісно виконувати завдання, передбачені навчальними програмами та планами, освітньо-науковими програмами.

Здобувачі вищої освіти повинні бути присутнім на всіх навчальних заняттях, окрім випадків, викликаних поважними причинами (пропущені заняття повинні бути відпрацьовані відповідно до Положення про відпрацювання пропущених занять і незадовільних оцінок здобувачами вищої освіти Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/Tw1ZR7sjAmDI8i0uE6kRX5q2F80J6AiwZ2dvVIQ.pdf).

Здобувачі вищої освіти повинні ефективно використовувати час навчальних занять для досягнення освітніх цілей; під час контрольних заходів не використовувати джерела інформації (усні (підказки), письмові (роботи інших осіб), друковані (книги, методичні посібники), електронні (телефони, планшети), заборонені викладачем, відповідно до Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти та співробітників Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/n_process_vimo/docs_links/V7NzyqhQzHq53eACy2HYIG1IeuxV42DvO1Eq9tPA.pdf).

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчально-академічної етики та графіка навчального процесу; бути витриманим, уважним. Заохочення можуть

застосуватися до здобувачів вищої освіти, які сумлінно виконують перераховані вимоги, а стягнення до тих, хто систематично порушують їх, відповідно до Положення про матеріальне заохочування за успіхи у навчанні студентів Полтавського державного медичного університету (https://www.pdmu.edu.ua/storage/app/public/department-npr/docs_links/RmhZx0Lx1V0c6zZkg1mCkcW6omo3enMM4uB6C5bT.pdf).

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Зміст дисципліни «Основи психоаналізу» охоплює коло питань щодо формування уявлень студентів відносно історії і сьогодення розвитку психоаналізу. У процесі її вивчення розглядаються основні закономірності та особливості розвитку психоаналізу в аспекті його впливу на цивілізаційні культурні процеси. Аналізується вплив відповідних знань на поведінку лікаря-психолога у рамках його практичної діяльності, що є основою для формування світогляду і практичних навичок майбутніх лікарів. У ході вивчення даної дисципліни у студентів формуються навички адаптації психоаналітичних знань і методів до медико-психологічної практичної діяльності.

Опанування курсу дає можливість студентам формувати професійну компетентність у сфері підготовки та кваліфікованого проведення всіх видів психологічної допомоги: діагностики, консультування та корекції клієнтів, що мають різний спектр психологічних проблем. Ознайомлення з широким спектром психологічного впливу дасть можливість свідомо й функціонально впроваджувати у вітчизняну психологічну практику ефективні методи допомоги клієнтам. Знання, здобуті при вивченні курсу є підґрунтям для подальшої поглибленої фахової спеціалізації практичних лікарів-психологів.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Пререквізити:

- світова історія (знати історичні етапи розвитку людства);
- фізіологія (знати фізіологічні процеси функціонування ЦНС);
- філософія (знати епістемологічні тенденції на різних історичних етапах);
- загальна психологія (знати психологічні процеси, які лежать в основі формування свідомості, особистості та світогляду);
- анатомія (знати анатомічну будову ЦНС).

Постреквізити:

Навчальна дисципліна «Основи психоаналізу» закладає основи вивчення студентами медичної психології, психіатрії та спеціалізованих психологічних дисциплін.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

– метою вивчення навчальної дисципліни є підвищення рівня теоретичних знань та практичних навичок студентів у сфері психологічних компетенцій. Опанування основ психоаналізу дає можливість студентам свідомо і більш функціонально впроваджувати у медичну практику ефективні методи допомоги пацієнтам.

– основними завданнями вивчення дисципліни є: ознайомити з тенденціями та напрямками розвитку психоаналізу; надати знання з теорії та практики сучасних психоаналітичних технік; висвітлити показання і обмеження для здійснення психоаналітичних інтервенцій для вирішення проблемних ситуацій ментальної сфери; укріплювати позитивну професійну мотивацію, сформувати вміння застосовувати окремі методи та методики психоаналітичного втручання при наданні соціально-психологічної допомоги особистості у ситуаціях, пов'язаних із психічними розладами та станами дезадаптації; сприяти розвитку у студентів вміння застосовувати психоаналітичні знання при організації власної поведінки в культурному аспекті.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Згідно з вимогами стандарту навчальна дисципліна забезпечує набуття студентами

компетентностей:

- інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі та проблеми в галузі охорони здоров'я за спеціальністю «Медична психологія» у професійній діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень і/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

- загальні:

1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.
4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
5. Здатність спілкуватися англійською мовою. Здатність використовувати міжнародні греко-латинські терміни, скорочення і кліше у фаховому усному й писемному мовленні.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.
8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
9. Здатність працювати в команді.
10. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.
11. Здатність реалізувати свої права й обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина в Україні.
12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності й досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку й ведення здорового способу життя.

- спеціальні (фахові, предметні):

1. Спроможність до проектування процесу надання психологічної допомоги для гармонізації несвідомо детермінованих психічних процесів : визначати підходи, план, види та принципи психоаналітичної корекції конфліктних ситуацій.

2. Спроможність визначати оптимальні стратегії поведінки в аспекті психоаналітичного трактування.

3. Спроможність визначати тактику ведення конфліктних ситуацій з точки зору психодинамічної концепції.

4. Спроможність моделювати і профілакувати дисгармонійні психосоматичні та емоційно-поведінкові реакції, обумовлені витісненням і конверсією.

5. Спроможність до організації і проведення психоаналітичних просвітницьких та тренінгових заходів для спеціалістів та волонтерів.

Результати навчання для навчальної дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні:

знати:

1. Загальну характеристику історичних етапів розвитку психоаналізу;

2. Принципи та напрямки корекції психодинамічно обумовлених конфліктних ситуацій;

3. Психоаналітичну характеристику передумов гармонійних міжособистісних стосунків;

4. Психоаналітичні механізми в основі стереотипних емоційно-поведінкових реакцій.

вміти:

1. Виділяти й ідентифікувати провідні психодинамічні фактори, що відіграють роль у формуванні психопатологічних механізмів реагування.

2. Збирати інформацію про психодинамічно обумовлені фактори розвитку психосоматичних захворювань.

3. Застосовувати навички психоаналітичних інтервенцій для корекції психосоціальної дезадаптації.

4. Визначати тактику психологічної адаптації із використанням знань про психодинамічні аспекти інтрапсихічних конфліктів.

5. Дотримуватися здорового способу життя, користуватися прийомами саморегуляції та самоконтролю.

6. Керуватись знаннями про основи психоаналізу у своїй фаховій діяльності.

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Історія психоаналізу.	2
2.	Топографія психодинамічної моделі психіки.	2
3.	Стадії психосексуального розвитку.	2
4.	Механізми психологічного захисту.	2

5.	Психоаналітична теорія К.Г. Юнга.	2
6.	Течії класичного психоаналізу.	2
7.	Неофрейдизм та сучасні течії психоаналізу.	2
8.	Нейропсихоаналіз.	2
9.	Психоаналіз у буденності та культурі.	2
10.	Смерть, суїцид і війна у психоаналізі.	2
11.	Психодинамічна концепція неврозів та психозів.	2
12.	Психодинамічна концепція психосоматики.	2
13.	Психодинамічна концепція розладів особистості.	2
14.	Психодинамічна концепція залежної поведінки.	2
15.	Принципи і техніки психоаналітичної терапії.	2
Усього		30

Самостійна робота

№п/п	Тема	Кількість годин
1	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	60
Усього		60

Індивідуальні завдання

Виконання індивідуального завдання передбачає підготовку повідомлення або написання реферату на основі опрацювання першоджерел на одну із запропонованих тем:

1. Наукова парадигма психоаналізу.
2. Неофрейдизм у поглядах Ф. Александера.
3. Психоаналітичний погляд на мистецтво.
4. Психоаналіз релігійності.
5. Методи дослідження у психоаналізі.
6. Механізм сублімації і еволюція мистецтва.
7. Ставлення до народження і смерті у психоаналізі.
8. Психоаналіз і філософія.
9. Психоаналіз і модерн.
10. К. Хорні і її погляди на жіночу психосексуальність.
11. Комплекс Едіпа у мистецтві.
12. Психоаналіз у кіно.
13. Психоаналіз у літературі.
14. Дитинство і психоаналіз.
15. Жіноча психосексуальність у теорії З. Фрейда.
16. Теорія гіперкомпенсації А. Адлера.
17. Школа психоаналізу У. Біона.
18. З. Фройд: вигнання і останні роки життя.
19. Психосексуальність у концепції О. Гросса.
20. Психоаналітичне розуміння Ероса і Танатоса.
21. Фігура батька у психоаналізі.
22. Вплив психоаналізу на культуру ХХ ст.
23. Психоаналітичне трактування кохання і сексуальної залежності.
24. Образ терапевта психоаналітика.

25. Психоаналітична концепція Жака Лакана.
26. Психоаналітична концепція В. Райха.
27. Дитина і дзеркало у психоаналізі.
28. Е. Фромм і його погляди на психоаналіз.
29. Батьківство як фаза психосексуального розвитку.
30. М. Кляйн і її напрямок розвитку психоаналізу.

Перелік питань, який повинен засвоїти студент при вивченні навчальної дисципліни

1. Психологія Я.
2. Адаптивні і деструктивні механізми психологічного захисту.
3. Поняття СуперЕго у психоаналізі.
4. Психоаналітичне тлумачення снобачень.
5. Теорії психосексуального розвитку.
6. Культура і колективне несвідоме у концепції К.Г. Юнга.
7. Роль неусвідомлених психічних процесів у поведінці.
8. Сучасний стан психоаналізу.
9. Его-психологія.
10. Психоаналітичні інтервенції.
11. Психоаналіз агресії та деструктивності.
12. Психотерапевтичні техніки у психоаналізі.
13. Нейробіологічні основи психоаналізу.
14. Теорії нарцисизму.
15. Тривога і фобії з точки зору психоаналізу.
16. Сублимативні механізми мистецтва.
18. Фрустрація як поняття у психоаналізі.
19. Конверсія як механізм психопатологічного реагування.
20. Теорії неврозів у психоаналізі.
21. Теорія об'єктивних відносин.
22. Первинне інтерв'ю у психоаналізі.
23. Трансфер і антитрансфер.
24. Психоаналітична концепція депресії та суїциду.
25. Комплекс Едіпа і його вплив на формування особистості.
26. Психоаналітична антропологія.
27. Психоаналітичне трактування сексуальних девіацій.
28. Витіснення і соматизація.
29. Ефект катарсису у психоаналізі.
30. Явище опору у психоаналітичній терапії.

Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни є залік.

Залік з дисципліни «Основи психоаналізу» – це форма підсумкового контролю, що полягає в оцінці засвоєння студентами навчального матеріалу виключно на підставі результатів поточного навчання відповідно програми з дисципліни і не передбачає окремого навчального заняття для приймання заліку. На останньому тематичному навчальному занятті після закінчення обговорення

теми заняття викладач навчальної групи оголошує суму балів студента за результатами поточного контролю і за виконання індивідуального завдання.

Оцінка з дисципліни визначається як сума оцінок поточної навчальної діяльності у балах, що виставляються на кожному практичному занятті за відповідною темою і кількістю балів за виконання індивідуального завдання. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано».

Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою з дисципліни, відвідав усі лекції та семінарські заняття, визначені тематичними планами, а за наявності пропусків – своєчасно їх відпрацював, набрав загальну кількість балів не менш як 122. Максимальна кількість балів, яку може набрати студент з дисципліни за поточну навчальну діяльність і виконання індивідуального завдання – 200 балів.

Самостійну роботу студентів оцінюють під час поточного контролю на практичному занятті.

Система поточного та підсумкового контролю

Викладач обов'язково оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням затверджених цикловою методичною комісією критеріїв оцінювання, розроблених з урахуванням стандартизованих узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи студента як під час підготовки до заняття, так і під час заняття) за критеріями, які доводяться до відома студентів на початку вивчення дисципліни.

Конвертація поточної оцінки, виставленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної та практичної підготовки.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 200 балів) проводиться лише після поточного заняття, яке передуює підсумковому модульному контролю. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) для одержання конвертованої багатобальної сумарної оцінки поточної успішності за модуль середня оцінка, отримана за традиційною 4-бальною шкалою, помножується на коефіцієнт. Винятком є випадок, коли середня за традиційною 4-бальною шкалою оцінка становить 2 бали. У цьому разі студент отримує 0 балів за багатобальною шкалою;

в) середній бал поточної успішності розраховується на загальну кількість занять у модулі.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент за поточну діяльність під час вивчення навчальної дисципліни складає 200 балів.

Мінімальна кількість балів за навчальну дисципліну, яку повинен набрати студент при його вивченні для отримання оцінки «зараховано» складає 122 бали.

Оцінювання індивідуальних завдань студента

Бали за індивідуальні завдання нараховуються студентів лише за умов успішного їх виконання та захисту.

Кількість балів, яка нараховується за різні види індивідуальних завдань, залежить від їхнього обсягу та значимості. Вони додаються до суми балів, набраних студентом на заняттях під час поточної навчальної діяльності.

Оцінювання самостійної роботи студентів

Самостійна робота студентів, яка передбачена темою заняття поряд із аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті.

Методи навчання

У процесі викладання дисципліни застосовуються різні методи навчання:

– за джерелом інформації та формування умінь і навичок: вербальні, наочні та практичні.

– в залежності від основних дидактичних завдань: отримання нових знань, формування вмінь та навичок, перевірки й оцінки знань, а також

– усне обговорення питань теми із залученням більшої частини студентів групи;

– бліц-опитування;

– дискусії з проблемних ситуацій;

– реферативні виступи;

– тестування в письмовій формі;

– виконання письмових завдань тощо.

Результат самостійної позааудиторної роботи студента відтворюється у формі представлення стендових доповідей або захисту реферативних робіт.

Оцінка успішності студента з дисципліни є рейтинговою і виставляється за багатобальною шкалою.

Кількість балів за дисципліну розглядається як сумарний бал, що включає поточну успішність, додаткові бали за виконання індивідуальної роботи.

Методи контролю: усний, письмовий, програмований контроль.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Основи психоаналізу».

2. Плани практичних занять з дисципліни.

3. Завдання для самостійної роботи студентів.

4. Методичні вказівки для самостійної роботи студентів під час підготовки до практичного заняття та на занятті.

5. Методичні рекомендації для викладачів.

6. Питання та завдання для поточного контролю знань і вмінь студентів.

7. Тестові завдання з дисципліни II рівня.

8. Ситуаційні задачі з дисципліни II рівня.

9. Ілюстративні матеріали.

Рекомендована література

Базова:

1. Багрій Я. Психоаналіз: навч. посіб. / Я. Т. Багрій. — К. : ДП —Вид. дім —Персонал, 2017. – 138 с.
2. В.Франкл. Людина в пошуках справжнього сенсу. <https://knizhki.com.ua/knigi/lyudyna-v-poshukah-spravzhnogosensu/>
3. Гельмут Томе, Горст Кехеле. Психоаналітична терапія. Теорія і практика. Том 1: Теорія/ Переклали з англ. Марта Госовська, Оксана Маркіна, Сюзанна Накрійко, Вікторія Слюсаренко. – Львів: Літопис, 2021.-720 с.
3. Зигмунд Фройд Історії хвороб. Дора. Шребер. Чоловік-щур/ Зигмунд Фройд: пер. з нім. Романа Осадчука – Київ: Комбук, 2019. – 344 с.
4. Крістофер Боллас. Що таке людський характер? Психоаналіз і досвід самісного переживання/ Переклала з англ. Нана Куликова. – Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2021. – 298 с.
5. Крістофер Боллас Тінь об'єкта. – Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2019. – 332 с.
6. Творче прочитання. Есеї про основоположні аналітичні праці/ Переклала з англ. СюзаннаНакрійко. –Львів: Літопис, 2019. – 216 с. Львовчкіна А.М. Етнопсихологія. – К., 2002.

Допоміжна:

1. Lotte Hartmann-Kottek. General Psychotherapy Principles and Common Theoretical Aspects – Rediscovering Humanity. SpringerCham 2022. - 491 p.
2. Дадун Р. Фрейд. - М., 1994. - 512 с.
3. Е.Берн. Ігри, у які грають люди, 2016. <https://knizhki.com.ua/knigi/igry-u-yaki-grayut-lyudy/>
4. В.Франкл. Лікар та душа. Основи логотерапії. 2018. <https://knizhki.com.ua/knigi/likar-ta-dusha-osnovy-logoterapiyi/>
5. І.Ялом. Брехуни на кушетці. <https://knigogo.com.ua/knigi/brehunyna-kushettsi/>
6. Мушкевич М. І. Основи психотерапії : навч. посіб / М. І. Мушкевич, С. Є. Чагарна ; за ред. М. І. Мушкевич. – Вид. 3-тє. – Луцьк : Вежа-Друк, 2017. – 420 с. <https://core.ac.uk/download/pdf/153588416.pdf> \
7. Карпенко Є. Методи сучасної психотерапії : навч. посібник. – Дрогобич : Посвіт, 2015. – с <http://surl.li/kpkis>
8. Асаджиолі Р. Психосинтез: принципи і техніки. 2008. 384с. Режим доступу: <http://surl.li/kmjfsf> M
9. Медична психологія [Текст]: підручник для студ. мед. вищ. навч. закл. Т1.: Загальна медична психологія / за ред Г.Я. Пилягіної [Пилягіна Г.Я., Хаустова О.О., Чабан О.С., Аймедов К.В., Асєєва Ю.О.]. - Вінниця: Нова Книга, 2020. - 288 с.
10. Каліна Н.Ф. Психотерапія: Підручник. К.: Академвидав, 2010. 288 с.

Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (www.nbuv.gov.ua);
2. www.psylib.kiev.ua – он-лайн бібліотека

3. https://pidruchniki.com/11510225/psihologiya/literatura_psihoterapiya - Навчальні матеріали онлайн.

4. Бібліотека Гумер. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Pravo/istrp/index.php

5. Фонд «Демократичні ініціативи» // Веб-сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dif.org.ua/ua/>

6. Українське демократичне коло [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>

7. Київський міжнародний інститут соціології [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>

Розробник (розробники): д.мед.н, професор закладу вищої освіти Андрій Скрипніков, д.мед.н., професор закладу вищої освіти Рустам Ісаков, д.мед.н., професор закладу вищої освіти Лариса Герасименко